

Handläggare
Jessica Oldin Lazaroff
Telefon: 08-50809167

Till
Norra innerstadens stadsdelsnämnd
2025-03-20

Remiss av program för öppen förskola

Yttrande till kommunstyrelsen angående remiss KS
2024/1410

Förvaltningens förslag till beslut

Norra innerstadens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Sammanfattning

Norra innerstadens stadsdelsnämnd har fått Program för öppen förskola, KS 2024/1410, på remiss från kommunstyrelsen för yttrande senast 28 mars 2025.

I kommunfullmäktiges budget 2024 fick förskolenämnden i uppdrag att, i samarbete med stadsdelsförvaltningarna, ta fram riktlinjer för öppen förskola. Med anledning av nya tillämpningsanvisningar föreslås riktlinjerna rubriceras program för öppen förskola för att bättre stämma överens med uppdragets intentioner. Syftet är att säkerställa en jämn kvalitet och god uppföljning av verksamheten. Det sociala perspektivet och arbetet med inskrivningsgrad ska vara tydligt närvarande.

Öppna förskolan är en öppen mötesplats för nyfödda barn upp till att barnet börjar förskoleklass och deras medföljande vuxna, som ges möjlighet att delta i social gemenskap, pedagogiska gruppaktiviteter och föräldrautbildningsträffar.

Introduktionsförskola är en del av öppen förskola med riktade insatser för utrikesfödda föräldrar med särskilt fokus på språkutvecklande arbete, föräldraskapsstödande aktiviteter och insatser för inskrivning i förskola.

Bakgrund

Norra innerstadens stadsdelsnämnd har fått en remiss för yttrande till kommunstyrelsen senast den 28 mars 2025. Övriga remissinstanser är stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden,

kulturnämnden, socialnämnden, Region Stockholm samt stadens övriga stadsdelsnämnder.

Ärendet

Uppdraget från kommunfullmäktige påbörjades våren 2024 i samarbete med stadsdelsnämnderna. Samarbetet har skett i olika former, dels genom en enkät till samtliga stadsdelsförvaltningar, dels i samarbete med representanter från stadsdelsförvaltningar och medarbetare från öppen förskola.

I 25 kap. 3 § skollagen tydliggörs öppna förskolans uppdrag: ”Den öppna förskolan ska erbjuda barn en pedagogisk verksamhet i samarbete med de till barnen medföljande vuxna samtidigt som de vuxna ges möjlighet till social gemenskap.”

För att omsätta uppdraget enligt skollagen omfattar öppen förskola följande målområden:

- Tillgängliga verksamheter med generösa öppettider
- Attraktiva mötesplatser med aktiviteter av god kvalitet
- Välutbildad personal med relevant kompetens
- Aktiv samverkan med centrala aktörer
- Uppföljning och utvärdering för fortsatt utveckling

Öppen förskola är en verksamhet som är frivillig att besöka och riktar sig till barn som inte är inskrivna i förskola, från nyfödda till start i förskoleklass och medföljande vuxen. Det är en plats där barn får möjlighet att möta andra barn i samma ålder, delta i gruppaktiviteter och utvecklas i en pedagogiskt planerad miljö som bjuder in till lek och gemenskap. Medföljande vuxna får möjlighet att träffa andra i liknande livssituation samt möjlighet att få stöd i sin föräldraroll.

Öppen förskolas arbete syftar även till att främja integration och motverka ohälsa och riktar sig till både barn och deras föräldrar:

- *till barnen* för att de ska få möta en pedagogisk verksamhet som bidrar till utveckling samt igenkänning av såväl aktiviteter som pedagogiskt material när de börjar på förskola,
- *till föräldrar* för att uppmuntra och motivera dem att skriva in barnen i förskola och för att själva fortsätta med studier eller arbete efter föräldraledighet,
- *till både barn och föräldrar* för att kunna delta i aktiviteter som ger språkglädje, skapar nyfikenhet, lust och vilja att kommunicera. Sång, berättande, litteratur, lek och samtal är exempel på innehåll som barn och föräldrar får möjlighet att uppleva tillsammans.

För detta krävs personal med relevant grundkompetens, förskollärare och barnskötare, som deltar i kontinuerlig fortbildning samt aktiv samverkan med andra funktioner i samhället som till exempel barnavårdscentral, vuxenutbildning, familjerådgivning, bibliotek med flera.

Introduktionsförskola är en verksamhet med riktade insatser för språkutvecklande arbete, föräldraskapsstödjande aktiviteter och insatser för inskrivning i förskola. I de stadsdelsområden där behov finns, av både varaktig och mer tillfällig karaktär, ska introduktionsförskolans arbetssätt vara en självklar del av verksamheten. Introduktionsförskolor är integrerade och samlokaliserade med öppen förskola och introduktionsförskola är därför en del av Program för öppen förskola.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av utvecklingsenheten inom kvalitetsavdelningen i samråd med förskoleavdelningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ser behov av att ett program för öppen förskola tas fram, men anser att programmet skulle kunna vara tydligare och ytterligare konkretisera förväntningarna och kraven på verksamheten. Bland annat genom att tydligare ange vad behovsanalysen bör utgå ifrån för att stadsdelsförvaltningarna ska kunna planera för verksamheten utifrån liknande villkor, även om lokala förutsättningar också ska tas i beaktande. En tydligare vägledning för planeringen ger bättre förutsättningar att nå målet om att erbjuda en likvärdig verksamhet avseende bland annat tillgänglighet och öppettider.

Av programmet framgår att syftet med ett stadsgemensamt program är att utveckla en likvärdig öppen förskola i staden. Programmet anger fyra målområden för att nå ökad kvalitet och likvärdighet, men förvaltningen anser inte att målområdena tillräckligt tydligt anger på vilket sätt likvärdighet ska uppnås eller varför de valda målområdena förväntas leda till likvärdighet i staden. Förvaltningen tycker vidare att den inledande beskrivningen inte tillräckligt väl fångar de olika aspekter av varför öppna förskolan är en viktig mötesplats. Förvaltningen önskar att det tydligare framgick hur viktig verksamheten är för att ge medföljande vuxna rum för umgänge med andra vuxna i liknande livssituation och att barnen får möjlighet till socialt samspel med andra barn.

Öppna förskolan är även en viktig plats för att tidigt kunna se och upptäcka barn som riskerar att fara illa. Det framgår av programmet

att öppna förskolan ska hänvisa vidare till socialtjänsten, men ingenstans i programmet nämns att personalen i öppna förskolan omfattas av anmälningsskyldigheten. Deras främjande och förebyggande arbete sträcker sig betydligt längre än att hänvisa vidare, de ska också ha kunskap om anmälningsskyldigheten och agera vid oro för att ett barn riskerar att fara illa.

Öppna förskolan erbjuder stöd till vårdnadshavare, både via föräldrastödsprogram och i det dagliga mötet med besökarna. Detta arbete skulle kunna beskrivas tydligare i programmet. Programmet beskriver vidare att öppna förskolan ska bedriva samarbete med familjerådgivningen, som är en verksamhet som stöttar par i deras parrelation. Det bör förtydligas, om så är programmets intention, att det är föräldrarådgivare, som arbetar med att stötta föräldrar i deras föräldraskap, som avses. Föräldrarådgivare är en medarbetargrupp som redan idag har ett upparbetat samarbete med öppna förskolan inom ramen för det familjecentrerade arbetet.

Av programmet framgår även att öppna förskolan är en viktig mötesplats för att motivera till inskrivning i förskola och påbörja barnets utbildning i skolväsendet. Förvaltningen håller med om att ökad inskrivning är en mycket viktig fråga som bör vara prioriterad i de stadsdelsnämndsområden där inskrivningen är låg. I relation till utmaningen med inskrivningsgrad bör programmet också behandla vikten av öppen förskola utifrån att skapa förtroendefulla relationer samt förtroende för kommunens verksamheter.

I programmet står om öppna förskolan att ”Det är en viktig plats som ska bidra till etablering i svenska samhället och stärka integrationen för utrikesfödda föräldrar och deras barn”. Detta kan vara ett syfte för introduktionsförskolan men är inget generellt syfte för alla öppna förskolor. För att tydliggöra skillnaden mellan öppen förskola och introduktionsförskola vore det bra om *Introduktionsförskola* var ett eget avsnitt i programmet.

I programmet hänvisas till Agenda 2030 och mål 5 om jämställdhet. I programmet anges ”Öppen förskola bidrar till ökad jämställdhet genom att möjliggöra för utrikesfödda föräldrar att under föräldraledigheten studera svenska. Att behärska svenska språket ökar graden av delaktighet i svenska samhället och genom det förståelse av rättigheter, skyldigheter och möjligheter för etablering i samhället.” Denna formulering anser förvaltningen vara en felaktig hänvisning då jämställdhet handlar om rättigheter utifrån ett könsperspektiv och möjligheter för kvinnor och män. Om det är föräldralediga kvinnor skrivningen syftar på kan det med fördel skrivas ut. I annat fall bör det kanske stå jämlikhet istället.

Förvaltningen föreslår att Norra innerstadens stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Jesper Ackinger
Stadsdelsdirektör
Norra innerstadens
stadsdelsförvaltning

Maria Härenstam
Avdelningschef
Norra innerstadens
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Remiss av Program för öppen förskola

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Jesper Ackinger, Stadsdelsdirektör	2025-03-06
Maria Härenstam, Avdelningschef	2025-03-05